NN 7/2019 (22.1.2019.), Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Engleski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

139

Na temelju članka 27. stavka 9. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (»Narodne novine«, broj: 87/08, 86/09, 92/10, 105/10 – ispravak, 90/11, 16/12, 86/12, 94/13, 152/14, 7/17 i 68/18) ministrica znanosti i obrazovanja donosi

ODLUKU

O DONOŠENJU KURIKULUMA ZA NASTAVNI PREDMET ENGLESKI JEZIK ZA OSNOVNE ŠKOLE I GIMNAZIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ

I.

Ovom Odlukom donosi se kurikulum za nastavni predmet Engleski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj.

II.

Sastavni dio ove Odluke je kurikulum nastavnog predmeta Engleski jezik.

III.

Početkom primjene ove Odluke stavlja se izvan snage:

– Nastavni plan i program za osnovnu školu koji se odnosi na predmet Engleski jezik objavljen u »Narodnim novinama«, broj: 102/06,

– Nastavni plan i program za stjecanje školske spreme u programima jezične, klasične i prirodoslovno-matematičke gimnazije koji se odnosi na predmet Engleski jezik, a donesen je Odlukom o zajedničkom i izbornom dijelu programa za stjecanje srednje školske spreme u programima opće, jezične, klasične i prirodoslovno-matematičke gimnazije, klasa: 602-03/94-01-109, urbroj: 532-02-2/1-94-01, Zagreb, 2. ožujka 1994. (Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete, 1994.),

– Nastavni plan i program prirodoslovne gimnazije koji se odnosi na predmet Engleski jezik, a koji je donesen Odlukom o nastavnom planu i programu prirodoslovne gimnazije, klasa: UP/I-602-03/03-01/0115, urbroj: 532-02-02-01/2-03-2 od 2. prosinca 2003. godine.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«, a primjenjuje se za učenike 1. i 5. razreda osnovne škole i 1. razreda gimnazije od školske godine 2019./2020., za učenike 2., 3., 6. i 7. razreda osnovne škole, 2. i 3. razreda gimnazije od školske godine 2020./2021., a za učenike 4. i 8. razreda osnovne škole i 4. razreda gimnazije od školske godine 2021./2022.

Klasa: 602-01/19-01/00026
Urbroj: 533-06-19-0002
Zagreb, 14. siječnja 2019.

Ministrica

prof. dr. sc. Blaženka Divjak, v. r.

KURIKULUM NASTAVNOG PREDMETA ENGLESKI JEZIK ZA OSNOVNE ŠKOLE I GIMNAZIJE

A. SVRHA I OPIS PREDMETA

Svrha učenja i poučavanja predmeta

Učenje i poučavanje engleskoga jezika potiče i osigurava razvoj komunikacijske i međukulturne kompetencije, doprinosi cjelovitome razvoju učenika te se pozitivno odražava na razvoj svih temeljnih kompetencija.

Komunikacija na stranome jeziku podrazumijeva osposobljenost za usmeno i pisano razumijevanje, tumačenje i izražavanje informacija, ideja, misli, osjećaja, stavova i vrijednosti u različitim kulturnim i društvenim situacijama čime učeniku pruža mogućnost interakcije s ljudima s kojima ne dijeli materinski jezik. Takva interakcija doprinosi razumijevanju i otkrivanju svijeta koji učenika okružuje, stjecanju z+nanja o različitim zemljama i ljudima koji govore engleskim jezikom i tako, poznavanjem kulture, omogućuje informiranu komunikaciju. Time doprinosi međukulturnoj osviještenosti što učenika obogaćuje na osobnoj razini i na razini kulture i društva u cjelini.

Učenje stranoga jezika potiče sustavan način razvijanja kreativnoga i kritičkoga mišljenja te jača intelektualni kapacitet pojedinca. Ovladanost engleskim jezikom povoljno utječe na učenikovu sliku o sebi, utječe na donošenje odgovornih i neovisnih odluka te stvara preduvjet za nastavak obrazovanja i profesionalno usmjerenje. Mogućnosti veće osobne mobilnosti i sigurne orijentacije u globaliziranome svijetu izravno i pozitivno potiču razvitak budućega aktivnog člana demokratskoga i pluralističkoga društva.

Međukulturna osviještenost ima primjetan utjecaj na odgovorno ponašanje, a upotreba različitih metoda učenja i poučavanja jezika izravno izgrađuje osobne i socijalne vještine. Znanje engleskoga, kao globalnoga jezika koji se koristi na raznim područjima ljudskoga djelovanja, ključno je za aktivno i odgovorno sudjelovanje djece i mladih ljudi u svakodnevnom životu u lokalnoj i globalnoj zajednici. Komunikacijom s drugima oni oblikuju osobni identitet i integritet, razvijaju solidarnost i poštovanje drugih i drugačijih te osvješćuju znanje o vlastitoj kulturi što doprinosi ostvarivanju njihovih potencijala te ih osposobljava za nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje.

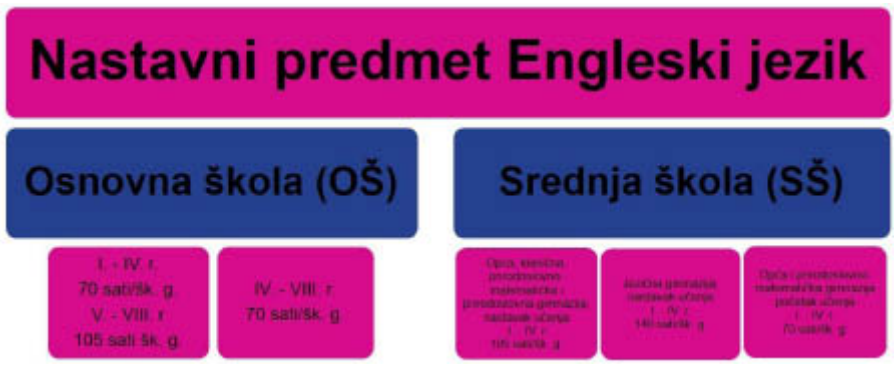
Vrijednosti i načela učenja i poučavanja engleskoga jezika

Temeljne vrijednosti su jednakost u pravu na izbor engleskoga kao stranoga jezika te pravo na dostupnost kvalitetnoga poučavanja.

Osnovna načela poučavanja su izbor sadržaja te primjena metoda učenja i poučavanja primjerenih razvojnoj dobi učenika uz uvažavanje individualnih razlika u predznanju, sposobnostima, motivaciji, stilu i strategijama učenja, zatim načelo poticanja odgovornosti za vlastito učenje te načelo promicanja višejezičnosti i osposobljavanja za suživot u europskome kontekstu i šire. Pristup je komunikacijski, s učenikom u središtu nastavnoga procesa i s naglaskom na njegovoj uključenosti. Učenje se prvenstveno odvija interakcijom s drugima te se promiču metode suradničkoga učenja u fizičkome i digitalnome okružju. Potiče se ovladavanje engleskim jezikom izvan škole i primjena naučenoga u stvarnim životnim situacijama, čime se u učenju i poučavanju otvaraju mogućnosti za autentičnu komunikaciju na engleskome jeziku. Odgojno-obrazovni proces odvija se u poticajnome i sigurnome okružju u kojemu svaki učenik ima priliku ostvariti uspjeh, a posebno je važno promicanje suradnje, poticanje kreativnosti i uvažavanje kulturnih različitosti.

Mjesto predmeta u cjelokupnome kurikulumu

Engleski jezik, koji pripada jezično-komunikacijskomu području kurikuluma, uči se kao strani jezik. Poučava se u svim razredima i vrstama odgoja i obrazovanja kao obvezan ili izborni predmet. Broj nastavnih sati ovisi o razredu i vrsti programa.

Slika 1: Mjesto predmeta Engleski jezik u cjelokupnome kurikulumu

Oznake ishoda u predmetnome kurikulumu opisuju odnosi li se ishod na osnovnu (OŠ) ili srednju školu (SŠ), na prvi (1) ili drugi strani jezik (2), iz koje su domene (A, B ili C) te u kojem se razredu ostvaruju (1. – 8.). Druga se brojka odnosi na redoslijed ishoda unutar domene u pojedinom razredu.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA PREDMETA

Učenje i poučavanje engleskoga jezika usmjereno je na razvijanje interesa i motiviranje učenika za ovladavanje jezikom što doprinosi njihovu osobnomu i društvenomu razvoju. Učenici postižu razinu jezičnoga umijeća koja im omogućava samostalnu komunikaciju na engleskome jeziku u različitim situacijama i usvajaju vještine potrebne za samostalno učenje kao temelj za cjeloživotno obrazovanje.

Temeljni ciljevi učenja i poučavanja engleskoga jezika jesu osposobiti učenika za:

– samostalnu i točnu upotrebu jezika u govoru i pismu u različitim kontekstima školske, lokalne i šire zajednice, uključujući i digitalno okružje

– razumijevanje i uvažavanje drugih kultura i društvenih normi te sagledavanje vlastite kulture

– samostalnu i kritičku upotrebu različitih izvora znanja i primjenu učinkovitih strategija učenja jezika

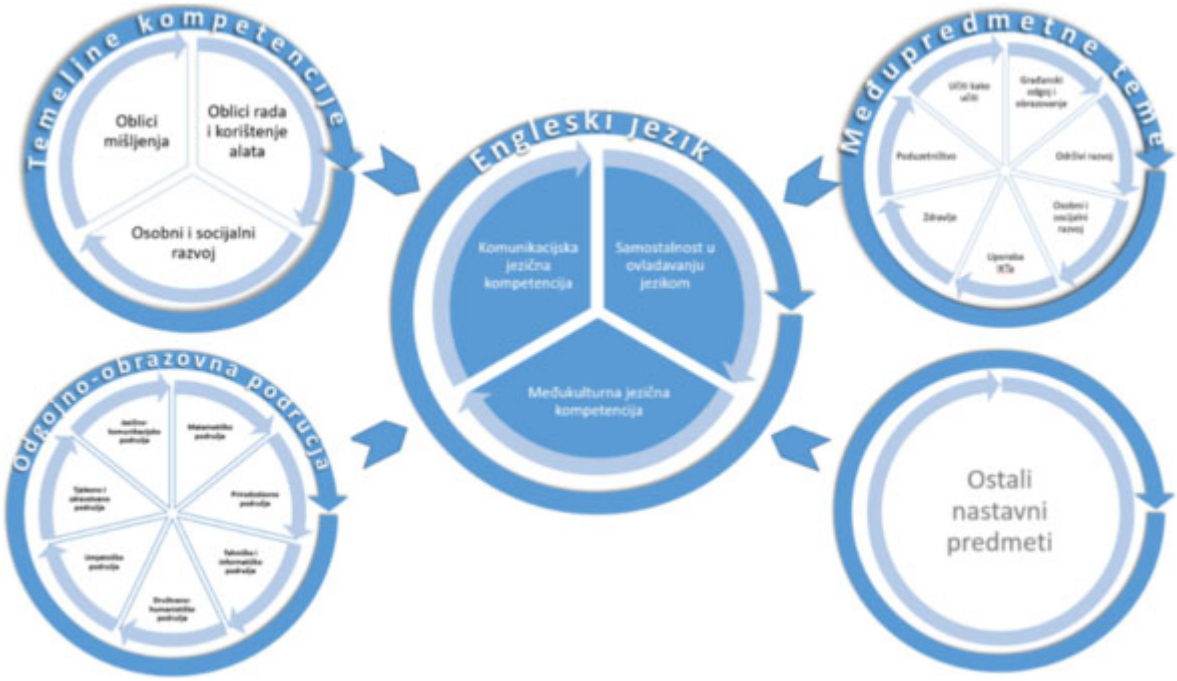
– prihvaćanje odgovornosti za osobni razvoj, vlastite postupke i njihove rezultate

– cjeloživotno učenje i rad u globaliziranome društvu.

Polazeći od spoznaje da je jezik sredstvo za komunikaciju, učenici razvijaju sposobnost razumijevanja, izražavanja i upotrebe strategija za usvajanje znanja o jeziku i razvijaju okvirnu predodžbu o jeziku kao sustavu. Uz to, ovladavaju jezičnim djelatnostima potrebnim u komunikaciji s izvornim i neizvornim govornicima. Komunicirajući, uče prepoznavati i uvažavati jedinstvenost drugih kultura, razvijaju kulturnu svjesnost, međukulturnu kompetenciju i višekulturnost te izgrađuju vlastite pozicije i uloge u različitim komunikacijskim odnosima. Time se razvijaju kompetencije potrebne za cjeloživotni razvoj.

C. STRUKTURA – DOMENE PREDMETNOGA KURIKULUMA

Tri su domene kurikuluma nastavnoga predmeta Engleski jezik: Komunikacijska jezična kompetencija, Međukulturna komunikacijska kompetencija i Samostalnost u ovladavanju jezikom. Navedene domene proizlaze iz temeljnih kompetencija, konceptualizacije jezično-komunikacijskoga područja i svrhe predmeta. Njihova neodvojivost proizlazi iz međuovisnosti engleskoga jezika i kulture te samostalnosti u učenju kao preduvjeta cjeloživotnomu razvoju komunikacijske i međukulturne kompetencije. Sve tri domene čine uravnoteženu strukturu cjelokupnoga kurikuluma nastavnoga predmeta i polazište su odgojno-obrazovnih ishoda za sve razrede unutar predmeta.

Slika 2: Grafički prikaz organizacije kurikuluma nastavnoga predmeta Engleski jezik u svim godinama učenja

Komunikacijska jezična kompetencija

Komunikacijska jezična kompetencija podrazumijeva učinkovito služenje vlastitim jezičnim repertoarom u skladu s kontekstom i svrhom komunikacijske situacije. Preduvjet takve komunikacije jest sposobnost razumijevanja te usmenoga i pisanoga izražavanja informacija, ideja, misli, osjećaja, stavova i vrijednosti u skladu s različitim kulturnim i društvenim kontekstima.

Odgojno-obrazovni ishodi proizašli iz domene Komunikacijska jezična kompetencija temelje se na:

– stjecanju znanja o engleskome jeziku (vokabular, gramatika, izgovor i pravopis; stilovi i registri govorenoga i pisanoga engleskog jezika; obilježja verbalne i neverbalne interakcije)

– ovladavanju djelatnostima za upotrebu jezičnoga znanja u komunikacijskome činu (djelatnosti slušanja i razumijevanja govorenih poruka; djelatnost govorenja; djelatnosti čitanja, razumijevanja i pisanja tekstova; djelatnost posredovanja).

Jezično posredovanje (jezična medijacija) složena je jezična djelatnost koja uključuje istovremenu ili naizmjeničnu jezičnu recepciju i produkciju. U usmenome jezičnome posredovanju jedna osoba omogućuje komunikaciju među drugim osobama koje ne govore isti jezik. Pismeno ili kombinirano jezično posredovanje podrazumijeva sažimanje ili prevođenje više pisanih ili govorenih tekstova u skladu s kulturološkim obilježjima zemlje ciljnog jezika za potrebe druge osobe.

Razvojem komunikacijske kompetencije potiče se socijalizacija i cjelokupan razvoj svestrane stvaralačke ličnosti učenika. Stjecanjem navedene kompetencije kod učenika se potiče razvoj metajezičnih i metakognitivnih sposobnosti, intelektualna znatiželja, kreativnost i interes za učenjem jezika.

Međukulturna komunikacijska kompetencija

Život u višejezičnome i višekulturnome svijetu obvezuje obrazovne sustave na uključivanje razvoja međukulturnosti u program učenja i poučavanja engleskoga jezika na svim razinama i vrstama obrazovanja kako bi se naglasila važnost razvoja učenikove svijesti o sebi kao pojedincu i društvenome biću zainteresiranome za upoznavanje različitosti i učenje o njima. Tijekom odgojno-obrazovnoga procesa potiče se razvijanje stavova i svjesnost te stjecanje znanja i vještina o drugim kulturama kako bi se razvila međukulturna kompetencija i bolje razumijevanje i poštovanje različitih kultura. Međukulturnost podrazumijeva razumijevanje i komuniciranje među govornicima engleskoga jezika različitoga kulturnog podrijetla.

Ostvarivanjem odgojno-obrazovnih ishoda unutar ove domene učenik postaje međukulturno kompetentan što znači da je:

– sposoban uočiti i interpretirati sličnosti i razlike među kulturama

– empatičan, prilagodljiv i otvoren za razumijevanje, prihvaćanje i uvažavanje govornika engleskoga jezika i njihovih kultura

– spreman za recepciju književnosti na engleskome jeziku i da okvirno poznaje njezine najvažnije oblike

– sposoban učinkovito i kontekstu primjereno komunicirati s izvornim i neizvornim govornicima engleskoga jezika što dovodi do uzajamnoga zadovoljstva sugovornika različitih kulturnih identiteta i izgrađivanja skladnih međukulturnih odnosa.

U konačnici, razvoj međukulturne kompetencije pomaže učeniku odbaciti predrasude i osnažuje ga u sprječavanju diskriminacije i nenasilnome rješavanju sukoba te doprinosi razumijevanju, proširivanju i produbljivanju učenikova pogleda na svijet što mu omogućuje uspješno sudjelovanje u užoj i široj zajednici, u fizičkome i digitalnome okružju te povećava mogućnosti za mobilnost i zapošljivost.

Samostalnost u ovladavanju jezikom

Učenikovo preuzimanje odgovornosti za vlastito učenje jezika ključ je uspješnoga ovladavanja komunikacijskom kompetencijom u engleskome jeziku i preduvjet njegova cjeloživotnoga razvoja.

Stoga se odgojno-obrazovnim ishodima proizašlima iz domene Samostalnost u ovladavanju jezikom naglašava:

– učenikov afektivni i kognitivni razvoj

– razvoj kritičkoga mišljenja, kreativnoga izražavanja i metakognitivnih sposobnosti

– razvoj medijske pismenosti.

Time se razvija učenikova uloga u procesu učenja jezika koja obuhvaća sposobnost svjesnoga, fleksibilnoga i učinkovitoga reguliranja vlastitoga učenja, tj. ovladavanja engleskim jezikom.

Samostalan učenik planira, organizira, prati i vrednuje svoje učenje, razvija motivaciju i ustrajan je i pozitivan u učenju i radu što mu omogućuje uspješno ostvarivanje ciljeva i zadovoljavanje potreba. On ujedno pronalazi, izabire, vrednuje i učinkovito se koristi informacijama iz različitih izvora i medija te stalno unapređuje svoje komunikacijske i prezentacijske

vještine. Preuzimanjem aktivne uloge u procesu učenja, učenik razvija samopouzdanje i samopoštovanje te stvara temelje za cjeloživotno učenje.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI PO RAZREDIMA I DOMENAMA

Domene Komunikacijska jezična kompetencija, Međukulturna komunikacijska kompetencija i Samostalnost u ovladavanju jezikom integrativni su dijelovi kurikuluma nastavnoga predmeta Engleski jezik i čine jedinstvenu i nedjeljivu cjelinu čiji se odgojno-obrazovni ishodi međusobno prožimaju i dopunjuju. U svakoj se domeni uz odgojno-obrazovne ishode navodi i razrada ishoda. Ishodi se kumulativno razvijaju po razredima: viši razredi uključuju i ishode prethodnih razreda. Razrada ishoda nije iscrpna te je učitelj nadopunjuje sukladno sposobnostima, potrebama i interesima svojih učenika. U svim je domenama i razredima razrada ishoda primjerena dobi učenika.

Za svaki odgojno-obrazovni ishod određen je pokazatelj razine usvojenosti (ostvarenosti) odgojno-obrazovnih ishoda »dobar« koja služi kao okvir za procjenu ostvarenosti i razumijevanja dubine i širine pojedinoga ishoda na kraju razreda. Odgojno-obrazovni ishodi, razrada ishoda te razina ostvarenosti »dobar« određenoga odgojno-obrazovnog ishoda na kraju razreda nalaze se u predmetnom kurikulumu, a ostale razine ostvarenosti odgojno-obrazovnoga ishoda navode se u metodičkim priručnicima predmetnog kurikuluma.

U okviru domene Komunikacijska jezična kompetencija razvijaju se recepcija, produkcija i interakcija s pomoću djelatnosti slušanja, čitanja, govorenja, pisanja i jezičnoga posredovanja na engleskome jeziku. Tekst podrazumijeva sve proizvode jezične upotrebe – govorni, pisani, vizualni ili multimodalni. Multimodalni tekstovi kombiniraju jezik s drugim sustavima komuniciranja kao što su tiskani ili digitalni tekst, vizualna pomagala te zvučna ili govorna riječ.

Ovisno o godini učenja i poučavanja ishoda, tekstovi se razlikuju po dužini i složenosti. Broj riječi koji definira dužinu teksta razlikuje se u receptivnim i produktivnim djelatnostima. U djelatnostima slušanja i čitanja vrlo kratak tekst ima do 100 riječi, kratak tekst između 100 i 300 riječi (u 5. razredu 100 – 200 riječi, a u 6. razredu 200 – 300 riječi), srednje dug tekst ima između 300 i 600 riječi (u 7. razredu 300 – 500, a u 8. razredu 500 – 600 riječi), dok dug tekst ima više od 600 riječi. U djelatnostima govorenja i pisanja vrlo kratak tekst ima do 40 riječi, kratak između 40 i 80 riječi (u 5. razredu 40 – 60 riječi, u 6. razredu 60 – 70 riječi, a u 7. razredu 70 – 80 riječi), srednje dug tekst ima između 80 i 200 riječi (u 8. razredu 80 – 100 riječi), a dug tekst više od 200 riječi.

Složenost teksta ovisi o kvantitativnim i kvalitativnim pokazateljima složenosti i učenikovu poznavanju teme teksta. Kvantitativni pokazatelji složenosti odnose se na obilježja riječi i rečenica poput dužine, učestalosti i složenosti, a kvalitativni pokazatelji na vrstu teksta, složenost izloženih ideja, stil autora i način na koji je tekst strukturiran i prezentiran. Budući da su učenikova prethodna znanja o temi treći čimbenik o kojemu ovisi složenost teksta, procjena složenosti, uz navedene pokazatelje, ovisi i o stručnoj procjeni učitelja.

Uz odgojno-obrazovne ishode navedeni su sadržaji i preporuke za ostvarivanje ishoda izraženi na razini razreda. Sadržaji uključuju preporučene teme i funkcije, a metodičke preporuke donose smjernice za poučavanje engleskog jezika. Jezični sadržaji nisu propisani; leksički se sadržaji biraju primjereno razvojnoj dobi učenika te vodeći računa o povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama, a gramatičke strukture proizlaze iz preporučenih funkcija te se biraju primjereno razvojnoj dobi učenika. Jezični se sadržaji (leksičke i gramatičke strukture) ciklički ponavljaju i nadograđuju po razredima, a viši razredi uključuju strukture iz prethodnih razreda.

U okviru domene Međukulturna komunikacijska kompetencija potiču se međukulturna znatiželja, recepcija književnih i srodnih tekstova te međukulturni susreti kojima se stječu znanja i razvijaju vještine međukulturnoga ophođenja te svijest i stavovi o različitostima unutar vlastite i drugih kultura čime se potiče uvažavanje drugih i drugačijih. Međukulturni susreti obuhvaćaju susrete unutar jednoga, višekulturnoga društva te susrete među različitim društvima, u fizičkome i digitalnome okružju.

U okviru domene Samostalnost u ovladavanju jezikom razvijaju se interes, pozitivan stav i samopouzdanje učenika u učenju engleskoga jezika, njihovo kreativno izražavanje, kritičko mišljenje i medijska pismenost. Učenici postupno upoznaju i primjenjuju različite strategije za samoregulaciju učenja jezika. Navode se i opisuju kognitivne strategije koje služe usvajanju jezičnoga sadržaja. U ove su strategije uključene i strategije zapamćivanja, posebno u ranijim ciklusima učenja te kompenzacijske strategije koje pomažu učeniku održati komunikaciju kada ona zastaje. Uz već navedene direktne strategije, navode se i indirektne strategije učenja jezika koje uključuju metakognitivne i društveno-afektivne strategije. Prvima učenik prepoznaje vlastite potrebe i stilove učenja, prati i vrednuje vlastiti napredak. Društveno-afektivnim strategijama učenik prepoznaje svoja raspoloženja i osjećaje te u učenju surađuje s drugima. Kombiniranje i primjenu različitih strategija potiče učitelj koji izabire, odnosno nadopunjuje razradu ishoda primjereno potrebama svojih učenika. Razrada odgojno-obrazovnih ishoda prema razinama usvojenosti u ovoj je domeni osmišljena tako da učitelju olakša praćenje razvoja učenika prema samostalnoj i učinkovitoj upotrebi strategija učenja jezika.

Sve tri domene kurikuluma nastavnog predmeta Engleski jezik imaju jednaku postotnu zastupljenost u svim godinama učenja i poučavanja.